



Afganistan'ın 200 milyar dolarlık hidrokarbon rezervi bulunuyor

Enerji rekabetinin gizli gündemi: Afganistan

Afganistan'da bugüne kadar hemen hiç yatırım yapılmadığı hidrokarbon sektörüne en fazla 25-30 milyar dolarlık bir yatırım yapılması durumunda, kısa süre içinde petrol üretimine geçilebileceği belirtilirken, bugünkü doğalgaz fiyatları temel alındığında Afganistan'ın doğalgaz rezervinin ise 100 milyar doların üzerinde olduğunu söylemek olası.

Stratejik boyut

Ülkenin enerji güzergahları açısından stratejik önemi de dikkate alındığında, Afganistan Washington yönetimi için deyim yerindeyse yaşamsal öneme haiz. Rakamlar bu önemi açıkça ortaya koyuyor. Hazar Bölgesi'ndeki petrol ve gaz kaynaklarının toplam değerinin 4 trilyon dolar olduğu hesaplanmış durumda. Afganistan üzerinden geçen Orta Asya boru hattını inşa etmek için kurulan konsorsiyumun liderliğini yapan Unocal'ın Başkan Yardımcısı **Bob Todor**'a göre, Batı Avrupa zorlu bir pazar. Petrol ürünlerinin fiyatları yüksek, nüfus yaşlı ve doğalgazın rekabeti giderek artıyor. Bölgede rekabet çok şiddetli. O yüzden Todor'a göre Asya pazarı çok daha avantajlı. Yine Todor'a göre Afganistan rotasının ajantajlarından biri, Arap Denizi'nde son bulacak olması. Burası, kilit Asya pazarlarına Basra Körfezi veya Kuzey Çin'den daha yakın. Boru hattı ABD petrol devleri için kritik önemde, çünkü petrollerini, genişleyen ve gelecek vaat eden Asya pazarında satmalarını sağlayacak. Buradaki kârların, Avrupa piyasasına kıyasla çok daha yüksek olduğu öngörülüyor. Ama bu parlak rotanın inşası için önce, Afganistan'daki hükümetin istikrarlı bir yapısının olması sonra da bu istikrarın ülke çapına yayılması gerekiyor.

Ancak yapılan bu hesaplar 2007'den itibaren tehlikeye girmiş durumda. Çünkü, 2001'de büyük darbe yediği düşünülen Taliban giderek güç kazanıyor. Hatta Karzani yönetimi Taliban'ı hükümet içine çekme çabasına bile girdi. Görünen o ki, ABD'nin küresel enerji rekabetinde 2001 yılından buyana kurgulamakta olduğu savaş ve işgal stratejisi, Afganistan'da çok kolay sonuç vermeyecek. ■

Bahadır Selim DİLEK

ANKARA - ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin 2001 yılı sonuna doğru Afganistan'a yönelik operasyonunun nedeni, radikal İslamcı grupların (Taliban) etkisizleştirilmesi ve bu gruplarla işbirliği içinde olan El Kaide'nin çökertilmesiydi. Ancak görünürdeki bu nedenin perde arkasında küresel enerji rekabetinin bulunduğu da biliniyordu.

Washington yönetiminin genel anlamda küresel, dar anlamda Ortadoğu ve Hazar bölgesindeki enerji kaynakları üzerindeki tam kontrolünün sağlanması için yürüttüğü politikanın merkezinde Afganistan bulunuyor. ABD yönetimine göre Afganistan, hem jeopolitik hem jeostratejik açıdan hem de potansiyel enerji kaynakları açısından kritik konumda yer alıyor. Aslında 11 Eylül saldırılarından önce de küresel enerji rekabeti bağlamında Washington yönetimi dikkatini Afganistan'a çevirmişti. Üstelik ABD'nin küresel enerji politikaları konusunda Afganistan'a verdiği önem, Washington'daki resmi raporlara da yansımıştı. Aralık 2000 tarihli Afganistan Enerji Enformasyon yazısında "Afganistan'ın enerji bakımından önemi, Orta Asya'dan Arap Denizi'ne petrol ve doğalgaz ihracatı için potansiyel geçiş rotası olmasından kaynaklanır. Afganistan üzerinden geçecek milyarlarca dolarlık petrol ve gaz ihraç hatları projeleri bulunmaktadır" deniyordu.

Üstelik, Sovyet işgali döneminde Afganistan'da önemli hidrokarbon rezervleri de bulunmuş ancak bu rezervler,

İslamcı yapılanmaların direnişi nedeniyle değerlendirilememişti. Ancak 2001 yılındaki işgalin hemen sonrasında ABD, Afganistan'da gerekli araştırmaların yapılması için düğmeye bastı. O güne kadar Afganistan'ın hidrokarbon potansiyelinin çok fazla olmadığı ve stratejik değerinin bulunmadığı düşünülüyordu. Afganistan'ın stratejik öneminin sadece jeopolitik konumundan, yani Hazar ve Orta Asya'daki doğalgaz ve petrol kaynaklarının uluslararası pazarlara açılmasını sağlayacak güzergah üzerinde olmasından kaynaklandığı savı öne çıkıyordu. Ancak ABD Ticaret ve Kalkınma Bakanlığı'nın finansmanı ile ülkede petrol rezervi arayışlarına koyulan Amerikan Jeolojik Araştırmalar Merkezi'nin (USGS), 2002 yılında başladığı araştırmaları 2006 yılında tamamlandı. USGS ülkenin kuzeybatısında zengin petrol ve doğalgaz rezervleri buldu. Adeta kuyumcu terazisi ile yapılan hesaplamaların sonunda USGS, Amu Derya Bölgesi'nde 1.6 milyar varillik petrol ve 445 milyar metreküplük doğalgaz bulunduğunu açıkladı. Bu oran, Afganistan'ın hidrokarbon zenginliğine ilişkin o güne kadar yapılmış en iyimser tahminlerin yaklaşık 20 katıydı.

Bugün için uluslararası piyasalarda petrolün varilininin 70-80 dolar aralığında

olduğu dikkate alındığında, Afganistan petrolünün işletilmesi durumunda yaklaşık 120 milyar dolarlık bir gelirin sağlanabileceği tahmin ediliyor. Bugüne kadar hemen hiç yatırım yapılmadığı hidrokarbon sektörüne ise en fazla 25-30 milyar dolarlık bir yatırım yapılması durumunda, Afganistan'da kısa süre içinde petrol üretimine geçilebileceği belirtiliyor. Yine bugünkü doğalgaz fiyatları temel alındığında Afganistan'ın doğalgaz rezervinin 100 milyar doların üzerinde olduğunu söylemek olası.

İşte bu noktada ABD'nin Afganistan için harcadığı paranın, bu ülkenin hidrokarbon rezervinden elde edilecek gelirden fazla olup olmadığı sorusu gündeme geliyor.

Washington yönetimi, USAID (ABD Kalkınma Programı) aracılığı ile ülkeye her yıl yaklaşık 1.1 milyar dolarlık insani yardım sağlıyor. Askeri operasyonlar için ise yine yıllık yaklaşık 1 milyar dolar harcanıyor. Yani, Afganistan için her yıl ABD hazinesinden çıkan para miktarı 2.5 milyar doları aşmıyor. Durum böyle olunca da Afganistan'ın enerji kaynaklarının Washington yönetimi açısından önemi ortaya çıkıyor. Çünkü ABD günde 19.5 milyon varil petrolü ithal ediyor. Yapılan resmi tahminlere göre bu miktar 2020 yılında günde 25.8 milyon varile çıkacak.

